

EDITORIAL

Globalisering ter discussie

Deze editie van Netwerk Nieuws behandelt enkele van de meest belangrijke aspecten van de debatten over de huidige wereldwijde economische krachten en hun impact op het Sociale Europa. Uit onderstaande analyses blijkt dat de neo-liberale globalisering resulteert in een toename van ongelijkheid, zowel binnen als tussen landen onderling en een toename van het gevaar dat mensen lopen op sociale risico's, zoals werkloosheid, gebrekkige toegang tot diensten, discriminatie en sociale uitsluiting.

Over de hele wereld is de ongelijkheid tussen rijken en armen sterk aan het toenemen, ook in de rijkste landen en binnen de EU. Globalisering zorgt voor concurrentie tussen welvaartsstaten en stelt het Europese Sociale Model ter discussie.

Voor de EAPN is het duidelijk, dat Europa sterke welvaartsstaten nodig heeft en sterke welvaartsstaten hebben een sterk Sociaal Europa nodig. Een Europese Unie, die toekomst ziet in het Europese project, zou niet moeten toestaan dat de huidige vorm van agressieve economische globalisering het Europese Sociale Model ter discussie stelt. Het zou geen ongereguleerde financiële markten, die vanuit belastingparadijzen en off-shore bedrijven handelen, de principes en waarden van het Sociale Europa moeten laten ondermijnen.

Het zijn deze principes en waarden die ons als Europeanen verenigen, zij zijn onze sterkste collectieve identiteit.

De Europese Unie zou haar rol als wereldpartner moeten versterken en de huidige vormen van wereldkrachten, hun structuren en beleid ter discussie moeten stellen. Er is een enorm potentieel in de sociale dimensie van globalisering en een versterkt Europees Sociaal Model kan dit potentieel aan duurzame ontwikkeling, werelddemocratie, sociale rechtvaardigheid en solidariteit vrij maken.

Maria Marinakou
Voorzitter van de EAPN

DE IMPACT VAN GLOBALISERING

INHOUD

Globalisering

- Werkt globalisering voor de armen?
- Wereldwijde armoede – de feiten
- De Europese Unie als een wereldspeler
- EU: 's werelds grootste donor
- De sociale dimensie van globalisering
- Wereld Sociale Fora in 2006-07
- Economische groei en sociale cohesie zijn geen tegenstrijdige doelstellingen
- De mensen eerst, niet de markt!
- De meest concurrerende economie...maar tegen welke prijs?
- Draag een witte polsband!
- Globalisering en de arbeidsmarkt
- Slechte werkomstandigheden
- Goede gezondheid voor diegenen die zich dat kunnen veroorloven?
- Gezond en rijk
- VN Millennium Doelstellingen - een perspectief vanuit de Noordelijke landen

Nieuws uit Zweden

- Sociale situatie in Zweden: beter en slechter...
- Profiel van EAPN Zweden
- Interview met de Zweedse Minister van Gezondheid en Sociale Zaken, Morgan Johansson

GLOBALISERING

Werkt globalisering voor de armen?

Iedereen praat over globalisering, maar niemand schijnt het erover eens te zijn wat het is.

Transnationale bedrijven die overal de kop opsteken, banen die naar China verdwijnen, bedrijven die dreigen met herlocatie ten gevolge van hoge loonkosten, privatisering van de algemene gezondheidsstelsels..... Duizenden niet-Europeaanen, van wie velen hun leven verliezen, op de kusten van het beloofde land, een toenemend gevoel van onzekerheid - menselijke onzekerheid, die ons ons kwetsbaar laat voelen ten aanzien van sterkere krachten en die ervoor zorgen dat velen van ons zich verloren voelen in deze concurrentie met weinig of geen regels. Alleen al in de Europese Unie leven 68 miljoen mensen in armoede. In de wereld leeft meer dan een miljard mensen in extreme armoede. En helaas lijken de aantallen op veel plaatsen in de wereld te blijven stijgen.

Binnen zo'n verwarrende context, vragen we ons vaak af *wat globalisering is*. Wat zijn de krachten die de processen erachter aandrijven? *Hoe beïnvloedt het onze levens?* En hoe beïnvloedt het het leven van anderen, die elders in de wereld leven? Is het onvermijdbaar? Kunnen we teruggaan naar de "goede oude tijd"? En zo niet, - *wat moet er gedaan worden om van het risico een kans te maken voor een "goed leven voor iedereen"?*

Wat is globalisering?

Globalisering - de 'grote idee' van de late Twintigste Eeuw – mist een precieze definitie. Desondanks bevat de term globalisering elementen van een wijdverbreide perceptie van een verbreding, verdieping en versnelling van een wereldwijde onderlinge verbondenheid in alle aspecten van het leven. De kwestie waar het om gaat lijkt een 'wereldwijde verschuiving' te zijn: staan we al dan niet aan de rand van een wereldwijde verschuiving, met enorme politieke, economische en culturele implicaties?

Het kan praktisch worden gezien als een proces - of een reeks van processen - die een transformatie bevat in de ruimtelijke organisatie

van sociale relaties en transacties, die transcontinentale of interregionale stromen en netwerken van activiteiten, interactie en macht genereert.

Globalisering wordt gekarakteriseerd door vier typen van verandering:

- het heeft betrekking op het uitspreiden van sociale, politieke en economische activiteiten over politieke grenzen, regio's en continenten;
- het suggereert de versterking van onderlinge cohesie, handelsstromen, investering, financiering, migratie, cultuur, etc.;
- de toenemende omvang en intensiteit van de wereldverbondenheid kan worden verbonden aan de ontwikkeling van wereldwijde transportsystemen en communicatie verhoogt de snelheid van de verspreiding van ideeën, goederen, informatie, kapitaal en mensen;
- de toenemende omvang, intensiteit en snelheid van interacties in de wereld kunnen op zo'n manier worden verbonden aan hun toenemende impact, dat de effecten van verre gebeurtenissen elders van grote betekenis kunnen zijn en zelfs de meest lokale ontwikkelingen kunnen uiteindelijk grote consequenties in de wereld hebben. Op deze manier kunnen de grenzen tussen binnenlandse aangelegenheden en wereldkwesties in toenemende mate vervagen.

Held, David en McGrew, Anthony: *Polity Global Transformations*
text-site,
<http://www.polity.co.uk/global>

Hoe beïnvloedt globalisering onze levens?

We hoeven slechts te kijken naar ons dagelijks leven om ons te realiseren dat dit ontegenzeggelijk door globalisering wordt vormgegeven en beïnvloed. Globalisering biedt inderdaad nieuwe uitdagingen en kansen, maar het brengt ook vele risico's met zich mee. En het probleem is dat zowel het risico als de kansen niet gelijk verdeeld zijn onder individuen en de regio's van de wereld. Wanneer we praten over hoe globalisering "ons leven" beïnvloedt, hangt het er zeer sterk van af wie het zegt.

Het is al moeilijk om overeenstemming te vinden over de definitie van globalisering, laat staan dat we tot overeenstemming kunnen

Vluchtelingenkamp (Servië en Montenegro)
© EC/J. Silva Rodrigues

komen over - of bewijs kunnen vinden voor – wat de positieve en negatieve impact is van globalisering op onze economieën, onze samenlevingen en op ons – als individuen die ermee geconfronteerd worden. Hoewel de economische impact van globalisering een brede interesse lijkt op te roepen, is er weinig onderzoek naar de impact van globalisering op onze samenlevingen en individuen. Het is echter eveneens moeilijk om het argument tegen te spreken dat de zwaarste lasten van dit proces worden gedragen door diegenen, die het minst toegerust zijn om te concurreren in onze steeds meer concurrerende wereldeconomieën en -samenlevingen. Zoals elk verschijnsel dat door mensen wordt veroorzaakt, wordt globalisering niet beheerst door natuurwetten. Het wordt daarentegen vormgegeven door de politieke besluitvorming van de betrokken actoren. En helaas worden we sinds de negentiger jaren geconfronteerd met een heersend neo-liberaal paradigma dat geprobeerd heeft de markt te prijzen als het meest efficiënte en geschikte instrument ter bevordering van economische groei en sociale ontwikkeling. De realiteit is echter, dat elke

uitgebreide economische en sociale verandering winnaars en verliezers voortbrengt. En de markt doet weinig of niets voor de verliezers. Onder deze omstandigheden, is het de taak van de instellingen om te helpen dit veranderingsproces te helpen managen – om de economische kansen voor iedereen te maximaliseren en om mensen uit te rusten om van deze kansen gebruik te maken.

Een kans op een “goed leven voor iedereen”?

Het is niet met absolute zekerheid vast te stellen of globalisering goed of slecht zal werken voor de armen. Dit hangt af van het beleid dat de regeringen en internationale instellingen nastreven. Indien het wijselijk wordt beheerd, is de nieuwe rijkdom die de globalisering creëert de kans om miljoenen van 's werelds armsten uit de armoede te heffen. Als het slecht wordt beheerd, zou dat kunnen leiden tot hun verdere marginalisering en verarming. Geen van beide uitkomsten staat van tevoren vast; het hangt af van de keuzes die worden gemaakt door regeringen, internationale instellingen, de privé-sector en de burgermaatschappij.

Zowel sterkere regionale en internationale instellingen als een veel sterkere verplichting tot duurzame ontwikkeling en een nieuwe verdeling van rechtvaardigheid op nationaal, regionaal en internationaal niveau zijn nodig om globalisering te laten werken voor mensen die in armoede leven. De Europese politieke leiders lijken kortzichtig gericht te zijn op de noodzaak om van de EU de meest concurrerende regio van de wereld te maken. Maar welke implicaties heeft dat voor de armen in Europa? En welke voor de armen buiten haar grenzen? Gaat het nu om het koesteren van concurrentie of om het bevorderen van solidariteit binnen Europa en vanuit Europa naar de rest van de wereld? Het uit de wereld helpen van armoede vereist een scherpe verandering van onze economische paradigma's, geleid door een sterke politieke wil om de meest bedreigende situaties voor onze menselijke samenleving uit te bannen, zoals ecologische achteruitgang en sociale onrechtvaardigheid.

Nuria Molina

“Globalisering genereert grote rijkdom, die aangewend zou kunnen worden om armoede en ongelijkheid wereldwijd te verminderen. De rijkdom van de 225 rijkste mensen van de wereld tezamen, is gelijk aan het jaarinkomen van 47% van de armste mensen van de wereld. We moeten proberen dit nieuwe tijdperk op zo’n manier te managen, dat het deze schrille ongelijkheden vermindert en dat het helpt miljoenen mensen uit de armoede te heffen.”

Clare Short, Voormalig Staatssecretaris voor Internationale Ontwikkeling van het Verenigd Koninkrijk

“Economische globalisering is een oorlog tegen de natuur en de armen geworden. Maar de regels van globalisering zijn niet door God gegeven. Zij kunnen worden veranderd. We moeten deze oorlog beëindigen. We hebben een door regels geleid systeem nodig, waarbij de regels niet die zijn van de commercie, maar die van datgene wat het meeste waard zou moeten zijn – natuur, cultuur, rechtvaardigheid en toekomst.”

Vandana Shiva, burgeractivist en auteur

Wereldarmoede – de feiten

- De helft van de wereld - bijna drie miljard mensen – leeft van minder dan 2 dollar per dag.
- 20% van de bevolking in de ontwikkelde landen consumeren 86% van de goederen in de wereld.
- Het BNP van de 48 armste landen (d.w.z. een kwart van de landen in de wereld) is minder dan de rijkdom van de drie rijkste mensen in de wereld samen.
- Minder dan 1% van wat de wereld elk jaar uitgaf aan wapens was nodig om elk kind naar school te kunnen laten gaan tegen het jaar 2000 en toch gebeurde dit niet.
- Het hoogste vijfde deel van de wereldbevolking in de rijkste landen geniet 82% van de uitbreidende exporthandel en 68% van buitenlandse directe investeringen – het laagste vijfde deel nauwelijks meer dan 1%.

- In 1960 had 20% van de wereldbevolking in de rijkste landen 30 keer zoveel inkomen als de armste 20% - in 1997 74 keer zoveel.
- De ontwikkelingswereld besteedt nu voor elke dollar die het aan hulp krijgt, 13 dollar aan schuldafbetaling.
- De gezamenlijke rijkdom van de 200 rijkste mensen in de wereld, bereikte in 2001 de 1 triljoen dollar; het gezamenlijke inkomen van de 582 miljoen mensen die in de 43 minst ontwikkelde landen leven is 146 miljard dollar.
- De rijkste 50 miljoen mensen in Europa en Noord Amerika hebben hetzelfde inkomen als 2,7 miljard armen
- Slechts 12 % van de wereldbevolking gebruikt 85% van het water en deze 12% leeft niet in de Derde Wereld.

Bron: EAPN Boek “De EU die we willen”, Hoofdstuk over Globalisering door Maria Marinakou

De Europese Unie als een wereldspeler

De EU is de grootste handelaar van de wereld en geeft meer hulp dan welke andere donor dan ook.

ntstaan in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog, was de eerste zorg van de EU om de naties en mensen van Europa samen te brengen. Maar aangezien de Unie zich uitbreidt en meer verantwoordelijkheden op haar neemt, heeft zij haar relatie met de rest van de wereld moeten herdefiniëren.

Handelsbeleid

De EU is de grootste handelaar ter wereld, die verantwoordelijk is voor 20% van de import en export in de wereld. De EU gelooft dat *“globalisering voor iedereen economische voordelen kan bieden, inclusief de ontwikkelingslanden, mits er geschikte regels worden aangenomen op multilateraal niveau en er moeite gedaan wordt om ontwikkelingslanden te integreren in de wereldhandel”*. De EU heeft daartoe een gemeenschappelijk handelsbeleid op twee niveaus ontwikkeld: ten eerste, binnen de Wereld Handels Organisatie (WHO); ten tweede, door middel van eigen bilaterale handelsovereenkomsten, die niet alleen handel en de traditionele financiële en technische hulp beslaan, maar ook economische en andere

hervormingen, evenals ondersteuning voor infrastructuur, gezondheid en onderwijsprogramma's. Zij bieden ook een kader voor politieke dialoog en bevatten een clausule die de Unie in staat stelt handel of hulp op te schorten of te schrappen, als het partnerland de mensenrechten schendt.

Mensenrechten bevorderen

De EU zet zich in voor het respecteren van de mensenrechten, binnen haar eigen grenzen en elders. Zij richt zich op burgerrechten, politieke, economische, sociale en culturele rechten. Zij probeert ook op te komen voor de rechten van vrouwen en kinderen en van minderheden en ontheemden.

Mensenrechten vormen een hoofdpunt in de handels- en bedrijfsovereenkomsten van de EU en zijn een eerste vereiste voor landen die zich bij de Unie willen aansluiten. Bovendien biedt de EU lagere importtarieven aan landen die de fundamentele werkomstandigheden en arbeidsnormen, zoals vastgesteld door de Internationale Arbeids Organisatie, respecteren.

Gemeenschappelijk buitenlands beleid

Lidstaten werken samen om tot een samenhangend buitenlands beleid te komen. De vorderingen zijn door de jaren heen echter langzaam. De conflicten die plotseling ontstonden na de val van de Berlijnse Muur, dreven de EU leiders richting gezamenlijke actie. Het principe van een Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (CFSP) werd geformaliseerd in het Verdrag van Maastricht in 1992.

Tegen het licht van de Balkanoorlogen en de conflicten in Afrika in de negentiger jaren, creëerde de EU een Europees Veiligheids en Verdedigings Beleid (ESDP), waaronder militaire of politionele strijdkrachten uitgezonden kunnen worden naar crisisgebieden voor het vervullen van humanitaire acties, vredeshandhaving, crisismanagement en zelfs vredestelling.

Ontwikkeling en humanitaire hulp

De EU (Europese Commissie en Lidstaten) is 's werelds grootste hulpdonor, die verantwoordelijk is voor ongeveer de helft van het geld dat wordt besteed aan ontwikkelingshulp (zie onderstaand artikel). Ontwikkelingshulp en –samenwerking, die zich

oorspronkelijk richtten op Afrika, werden uitgebreid naar Azië, Latijns Amerika en de zuidelijke en oostelijke Middellandse Zeelanden.

De Unie is in de zeventiger jaren begonnen met het leveren van humanitaire hulp. Humanitaire hulp is onvoorwaardelijk; het doel is om hulp zo snel mogelijk bij slachtoffers te krijgen. De Unie put ook uit ervaring bij het helpen van mensen ter voorbereiding op mogelijke rampen in hoge risico landen en regio's waar aardbevingen, orkanen, overstromingen of droogtes vaak voorkomen. De EU kanaliseert haar hulpfondsen via haar Humanitaire Hulp Dienst (ECHO). Uit het budget van meer dan EUR 500 miljoen per jaar, financiert ECHO ook medische teams, mijnopruimingsexperts en logistieke ondersteuning.

Bron: "Een wereldspeler – De externe relaties van de EU", Juli 2004. Zie ook 'De EU in de wereld' op : <http://www.europa.eu.int/comm/world/>

Bouwwerkzaamheden aan het gebouw van de brandweer - Podgorica (Servië en Montenegro) © EC/A. Zrno

's Werelds grootste donator

Ongeveer 55% van het geld dat wordt besteed om ontwikkelingslanden te helpen komt uit de EU of haar individuele Lidstaten, d.w.z. EUR 35 miljard in 2004 (waarvan ongeveer EUR 6 miljard via de EU instellingen), wat de EU tot 's werelds grootste donator maakt. De Unie heeft haarzelf verplicht om tegen 2006 het jaarlijkse totaal tot EUR 39 miljard te laten oplopen. Hoewel de EU landen, evenals andere geïndustrialiseerde landen, een doelstelling hebben aangenomen om elk jaar 0,7% van hun BNP aan hulp te besteden, hebben alleen

Denemarken, Luxemburg, Nederland en Zweden dit doel gehaald. De andere hebben beloofd om dit streefpercentage ook waar te maken. Het gemiddelde voor de EU in haar totaliteit is 0,34%, hoger dan de Verenigde Staten of Japan.

De ontwikkelingsstrategie van de EU richt zich op het helpen van ontwikkelingslanden met het garanderen van beter voedsel en schoon water; het verbeteren van de toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, werkgelegenheid, land en sociale diensten; het verschaffen van een betere infrastructuur en een beter milieu. Initiatieven van de EU richten zich ook op het uitbannen van ziektes en het toegang geven tot goedkope medicijnen om plagen als HIV/AIDS te bestrijden. De EU probeert ook om de schuldlasten van arme landen te verminderen.

Bron: EC

De sociale dimensie van globalisering

De Europese Unie opent een debat over haar beleidsbijdrage tot het uitbreiden van de voordelen van globalisering voor iedereen.

De Internationale Arbeids Organisatie (ILO) heeft in 2002 de Wereld Commissie aangaande de Sociale Dimensie van Globalisering (WCSDG) opgericht met de opdracht een rapport op te stellen over de sociale impact van globalisering. Dit initiatief kwam op het juiste moment, toen economische globalisering door velen sterk werden bestreden, met als argument dat de sociale impact van dit proces met opzet onder tafel werd geschoven.

Het in februari 2004 verschenen rapport ***Een eerlijke globalisering: kansen creëren voor iedereen*** stuurt een kritische maar positieve boodschap om het huidige pad van globalisering te veranderen. Het verklaart dat een wereldmarkt economie heeft aangetoond dat het een enorme productieve capaciteit heeft en dat het, indien het wijselijk wordt beheerd, het ongekende materiële vooruitgang kan leveren, voor iedereen productievere en betere banen kan genereren en aanzienlijk kan bijdragen aan het verminderen van de armoede in de wereld. Het betoogt echter, dat het huidige proces van globalisering onevenwichtige uitkomsten genereert.

Economische en sociale vooruitgang zouden hand in hand moeten gaan

In mei 2004 publiceerde de Europese Commissie een ***Communiqué over de Sociale Dimensie van Globalisering*** dat bedoeld was als reactie op het rapport van de WCSDG. Hoewel hierin de voordelen werden geprezen die het globaliseringsproces in verscheidene delen van de wereld had gebracht, onderkent dit Communiqué van de Commissie ook dat deze niet op een gelijke manier door alle landen en groepen worden gedeeld en dat er zonder een effectief systeem van global governance, het huidige globaliseringsmodel onevenwichtige uitkomsten genereert en zeer waarschijnlijk niet zal leiden tot duurzame ontwikkeling in de wereld.

Het Communiqué belicht dat de EU lange tijd beleid heeft nagestreefd, zowel binnen haar grenzen als daarbuiten, dat probeert te garanderen dat economische en sociale vooruitgang hand in hand gaan. Het herinnert eraan dat de Lissabon Agenda de basis is voor het beleidsantwoord van de EU op de impact van globalisering op bedrijven, banen en burgers in Europa. Het wijst ook op een aantal aspecten van het model, die voor de partners van de EU in de hele wereld interessant kunnen zijn, gezien het feit dat deze speciale nadruk legt op solide institutionele structuren voor het managen van economische en sociale zaken en zaken aangaande werkgelegenheid en milieu en de wisselwerking tussen deze, op sterke sociale en burgerdialogen en op het investeren van menselijk kapitaal en de kwaliteit van werkgelegenheid.

Het verhogen van beleidssamenhang

Op het Communiqué van de Commissie volgde een rapport van het Comité voor Werkgelegenheid en Sociale Zaken van het Europees Parlement, waarin de voorstellen van de Commissie werden ondersteund en dat eraan herinnerde dat het met betrekking tot het interne EU beleid belangrijk is voor Lidstaten dat zij de herziene Lissabon Agenda tot een succes maken en om verantwoording te nemen voor het implementeren van de noodzakelijke herzieningen om het tot een realiteit te maken. En met betrekking tot de externe actie, benadrukt het het belang van beleidssamenhang in de internationale instellingen en is verheugd over het voorstel voor een Parlementaire Groep om het

multilaterale systeem te overzien, wat betreft de samenhang en consistentie tussen het beleid op het economische, sociale en milieu gebied in de wereld. Het ontwerpverslag stond op de agenda van de algemene vergadering van 14 november voor discussie en aanneming.

In juli 2005 stuurde de EAPN amendementen op dit verslag, waarin werd benadrukt dat economische groei op zich niet voldoende is om armoede uit te roeien - noch in Europa noch in de rest van de wereld - en om een meer gelijkmatige verdeling van rijkdom te bereiken. De EAPN verheugde zich ook over de bereidheid van de Europese instellingen om te werken aan een grotere samenhang tussen het beleid van internationale instellingen en benadrukte de noodzaak om ook binnen de Europese instellingen tot meer samenhangend beleid te komen.

Nuria Molina

Enkele nuttige links

- Wereld Commissie voor de Sociale Dimensie van Globalisering (WCSDG), inclusief het verslag "Een eerlijke globalisering: kansen creëren voor iedereen": <http://www.ilo.org/public/english/fairglobalization/index.htm>
- Communiqué van de Commissie over de sociale dimensie van globalisering: http://europa.eu.int/comm/employment_social/international_cooperation/globalisation_frontend_en.htm
- Antwoord op het Communiqué van de Europese Federatie van Vakbonden (ETUC): <http://www.etuc.org/a/365>
- Verslag van het Europese Parlement over de sociale dimensie van globalisering (Ref: A6-0308/2005, Rapporteur: MEP Mihael Brejc): beschikbaar op de website van het Europees Parlement op: <http://www.europarl.eu.int> (ga naar 'Activities - Parliamentary business - Reports')

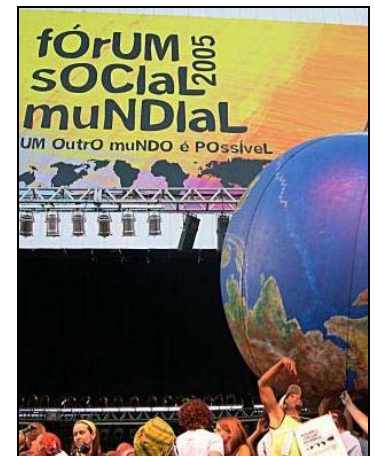
Wereld Sociale Fora in 2006-07

Het policentrische Wereld Sociaal Forum (WSF) 2006 zal gehouden worden in Bamako, in Mali, in Afrika, van 24 tot 29 januari 2006, gelijktijdig

met de twee andere policentrische evenementen: in Caracas (Venezuela) en in Karachi (Pakistan). Het Wereld Sociaal Forum zal in 2007 in Kenia, Afrika plaatsvinden. Meer informatie is te vinden op:

<http://www.forumsocialmundial.org.br/>

Het volgende Europese Sociaal Forum (ESF) zal in april 2006 in Athene plaatsvinden. Volgens de ESF website, "is het een 'open space', waar groeperingen en bewegingen van burgers bij elkaar komen, die tegen het neoliberalisme en een wereld die gedomineerd wordt door kapitaal of door welke vorm van imperialisme dan ook zijn, maar zich inzetten voor het opbouwen van een maatschappij dat gericht is op de mens als persoon. Meer informatie op de ESF website: <http://www.fse-esf.org/>

WSF 2005 - Foto: Ricardo Stricher

Economische groei en sociale cohesie zijn geen tegenstrijdige doelstellingen

Globalisering vormt een uitdaging voor welvaartsstaten in de hele wereld en meer specifiek voor het Europese Sociale Model

Deze uitdaging komt gedeeltelijk voort uit de ongereguleerde aard van de opkomende wereldeconomie en gedeeltelijk uit neo-liberale ideologische stromingen die domineren in het debat dat in de wereld wordt gevoerd over sociaal beleid en sociale ontwikkeling.

De recente trends voor liberalisering en privatisering van publieke diensten hebben een slechte servicevoorziening, processen van

poortwachters en beperkte toegang voor mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven. Deze verontrustende trends vinden parallel plaats met een duidelijke verschuiving in nationaal sociaal beleid, hetgeen leidt tot het zogenaamde rationaliseren van sociale zekerheidsstelsels, inkomens-/vermogenstests etc. Het is het resultaat van een **dominerende scheiding tussen de waardigen en onwaardigen, de bezitters en bezitlozen.**

De aandacht voor globalisering heeft zich voornamelijk gericht op de effecten daarvan op de werkgelegenheid, in het bijzonder de volledige werkgelegenheid, één van de hoekstenen van de na-oorlogse Europese welvaartsstaten, waarvan de scherpe kanten op hun beurt effecten kunnen hebben op sociale zekerheid en diensten. De liberalisering van grensoverschrijdende kapitaalbewegingen heeft voor een groot deel een minder gunstige wending genomen voor de regeringen die volledige werkgelegenheid proberen veilig te stellen. Regeringen worden geconfronteerd met de vraag welk sociaal beleid het beste past bij internationale concurrentie, zonder werkelijke zorgen om sociale solidariteit.

**De sterkste
welvaartsstaten
zijn ook de meest
concurrerende**

Het 'moderniseren' van sociale bescherming

De terugkeer van hoge werkloosheid en het snijden in sociale en burgerrechten, wat resulteert in een toename van armoede, ongelijkheid en sociale uitsluiting, lijken op het herschrijven van het impliciete sociale contract, het Europese Sociale Model, dat na de Tweede Wereldoorlog in West-Europa is ontwikkeld.

Er kan worden gesteld dat **globalisering voornamelijk onderlinge concurrenten maakt van welvaartsstaten.** In de context van neo-liberale globalisering, zijn noordelijke welvaartsstaten in staat om billijke benaderingen te behouden ten opzichte van sociaal beleid en sociale rechten, hetgeen niet het geval is voor de oostelijke en zuidelijke welvaartsstelsels.

De strijd tussen liberale en sociale democratische benaderingen van economisch en sociaal beleid krijgt wereldproporties. De vraag of neo-liberale globalisering plaats kan maken voor een sociale globalisering staat nog

open, hoewel de huidige standpunten van de Europese Commissie over de toekomstige richting van de Lissabon Strategie ('Groei en Banen') aangeven dat er een paradigma-verschuiving is binnen de EU in de richting van economische groei en concurrentie-doelstellingen ten koste van sociale aansluiting en sociale cohesie.

Er zijn sterke argumenten voor een verandering in het huidige politieke debat en beleidsoriëntatie, in het bijzonder op het gebied van sociale zekerheid binnen de EU, om sociale aansluiting, sociale cohesie en anti-discriminatie in het hart te plaatsen van het moderniseren van sociale zekerheidsstelsels.

Sociale rechten voor iedereen niet besnoeien, maar versterken

Als de Europese Unie een rol wil spelen binnen de wereldcontext in de tegenhanger van het hegemonische neo-liberale paradigma van de vrije marktdominantie, dan moet het Europese Sociale Model worden behouden en versterkt. Het moet aantonen *dat economische groei en sociale cohesie geen tegenstrijdige doelstellingen zijn.*

Het feit dat de sterkste welvaartsstaten in de EU ook de meest concurrerende zijn, bewijst dat sociale uitgaven productieve uitgaven zijn en dat een maatschappelijk compromis en overeenstemming gebaseerd op solidariteit, een duurzame symbiose creëert tussen concurrentie en rechtvaardigheid, gebaseerd op gelijke rechten voor iedereen.

Tijdens de Vierde Ronde Tafel van de EU over Sociale Aansluiting in Glasgow in oktober 2005, benadrukte de EAPN dat **Europa sterke welvaartsstaten nodig heeft en dat sterke welvaartsstaten een sterk Sociaal Europa nodig hebben.**

Maria Marinakou
Voorzitter EAPN

Mensen eerst, niet de markt!

"Wij geloven dat het dominante perspectief op globalisering een verschuiving moet ondergaan, van een beperkte gerichtheid op markten naar een bredere gerichtheid op mensen. Globalisering moet van het hoge voetstuk worden afgehaald van directiekamers van

bedrijven en regeringsbijeekomsten, om in de behoeften te voorzien van de mensen in de samenlevingen waarin ze leven.”

Rapport van de Wereld Commissie voor de Sociale Dimensie van Globalisering, 2004 p. vii

“De landen van Europa kunnen en moeten beginnen om samen te handelen tegen dit gevaar (van een liberaliserende globalisering), maar de oplossing ligt niet in het plaatsen van een Europese Fortificatie tegenover de opkomende Amerikaanse Fortificatie... het doel zou zijn om het destructieve... neo-liberalisme tegenwicht te bieden met een krachtig en levensvatbaar Europees alternatief... binnen het onbelemmerde wereldkapitalisme zal alleen een verenigd Europa nieuwe regels kunnen doorduwen, die zorgen voor een grotere sociale balans en ecologische herstructurering... Een Europese Unie die deze naam echt waardig is kan erop staan dat de belastingparadijzen worden opgedoekt, de handhaving eisen van minimale sociale en ecologische normen, of een omzetbelasting heffen op de handel in kapitaal en valuta.”

Martin's et al., De Wereld Valkuil, 1997, pp.219

De meest concurrerende economie... maar tegen welke prijs?

Op de bijeenkomst van Staatshoofden en Regeringsleiders in Lissabon in 2000, is plechtig beloofd om van de EU “de meest concurrerende economie ter wereld te maken”. Maar tegen welke prijs? Deze doelstelling mag dan om economische zaken draaien, maar het geeft een onvermijdelijke sociale terugslag.

Economisch gezien zijn het de grote economische machtscentra (Europese Unie, Verenigde Staten en Azië) en de leidinggevende monetaire instellingen (Wereld Bank, Internationale Monetaire Fonds, Wereld Handels Organisatie) die de toon zetten... Het is al decennia lang duidelijk dat eerlijkere wereldhandel van essentieel belang is in de strijd tegen armoede. In 2001 kwam de Wereld Bank met het duizelingwekkende cijfer van 1,089 miljard mensen die in armoede leven. Dit cijfer komt echter niet overeen met de realiteit,

omdat de Wereld Bank het alleen heeft over absolute armoede en extreme armoede definieert als moeten leven van een inkomen van een dollar per dag per persoon. Als je uit zou gaan van relatieve armoede - zoals de EU doet - dan zou het aantal armen aanzienlijk toenemen.

Eerlijkere wereldhandel is van essentieel belang in de strijd tegen de armoede in de wereld.

Dit is opnieuw meer reden om de eisen op te voeren voor eerlijke handel - iets dat compleet uit het zichtsveld schijnt te zijn verdwenen van de

Wereld Handels Organisatie. De Millennium Ontwikkelings Doelstellingen die in september 2000 officieel door de Verenigde Naties zijn uitgeroepen, geven een beetje hoop, maar net als met de sociale aansluitingsstrategie, wil dat nog niet zeggen dat ze op tijd worden gehaald.

Offshoring, werkloosheid, exploitatie

Neem twee voorbeelden van het najagen van concurrentie: economische groei en liberaliseringbeleid.

Met zeer hoge werkloosheidscijfers is het onzin om voor economische groei te gaan door middel van hogere participatie-percentages. Als mensen langer moeten blijven werken, zijn er extra banen nodig om de werkloosheid weg te werken - een doelstelling die onze regeringen niet goed waarmaken. En nationale werkloosheidscijfers vertekenen de feiten. Als regio's, districten of bevolkingsgroepen met de hoogste werkloosheidscijfers (zoals achtergestelde binnensteden, vrouwen en jongeren van buitenlandse afkomst) nader worden bekeken, kan een nationaal gemiddelde van 10-15% oplopen tot lokale percentages van 40-50%.

De meest concurrerende regio ter wereld worden kan bedrijven ook aanzetten om naar elders te verhuizen, hetgeen de werkloosheid thuis opdrijft. Het exploiteren van de werkende bevolking - om winsten te maximaliseren - is hiervan het directe gevolg in ontwikkelingslanden, waar de lonen erg laag zijn en de werkomstandigheden onmenselijk kunnen zijn. Hoge percentages van “armoede ondanks werk” (de klasse van “werkende armen”), niet alleen in de Derde Wereld, maar ook hier, zijn niets nieuws.

De terugslag van de 'vrije markt'

Het liberaliseringbeleid van de EU brengt mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven in gevaar. In sommige landen waar de elektriciteitsmarkt geliberaliseerd is, zijn de rekeningen voor huishoudens eerder omhoog dan omlaag gegaan, terwijl vangnetten zoals een gegarandeerde minimum voorziening zijn komen te vervallen, vanwege de regels van de algemene vrije markt binnen de EU.

Laat staan de plechtige belofte om 0,7 % van hun BNP te investeren waar de Westerse Landen zich niet aan hebben gehouden... hetgeen bewoners van ontwikkelingslanden ertoe heeft aangezet om naar het Westen te gaan, op zoek naar een beter leven. Terwijl ze aanvankelijk door onze regeringen waren uitgenodigd om het werk te doen dat wij niet langer wilden doen, vinden deze regeringen en bepaalde bevolkingsgroepen nu dat er teveel immigranten zijn en zijn zij niet langer welkom. Het resultaat is beleid dat onderdrukt in plaats van ontvangt... De principes van humanitaire hulp zouden moeten worden toegepast bij nieuwe migranten, of het nu gaat om "economische" of "politieke" migranten. Er moet ander migratiebeleid komen.

Ludo Horemans
Vice-voorzitter van de EAPN

Draag een witte polsband!

De 'Global Call to Action against Poverty' (Wereldwijde Oproep tot Actie tegen Armoede) is een wereldwijde alliantie die zich inzet om wereldleiders hun beloftes

na te laten komen en om een doorbraak te bereiken inzake armoede. Het is een alliantie tussen een breed scala aan actoren, die zich verenigd hebben rond het gezamenlijke doel om een eind te maken aan armoede: bestaande coalities, maatschappelijke groeperingen, vakbonden, individuen, religieuze en geloofsgroeperingen, campagnevoerders en meer.

De Global Call richt zich op het vragen aan politici en leiders wat zij gaan doen om een einde te maken aan armoede en de eis dat zij

nu actie ondernemen. Dit is een gelegenheid om te eisen dat wereldleiders wat doen aan de armoede.

Gedurende het hele jaar hebben groeperingen en individuen hun eigen, lokale, nationale en internationale activiteiten gepland. U kunt deel uitmaken van deze wereldbeweging door een witte polsband te dragen. Of u nu lid bent van een organisatie of een individu dat wat wil doen aan de armoede, u kunt nu actie ondernemen.

Voor meer informatie, zie:
<http://www.whiteband.org/>

Globalisering en de arbeidsmarkt

De sociale dimensie kan van globalisering een positieve kracht maken voor alle mensen.

De arbeidsmarkt is een machtige sociale instelling. Het is de economische basis van de maatschappij en het leven van de mensen. Om te zorgen voor adequate sociale omstandigheden en cohesie in de maatschappij, is het van fundamenteel belang dat de arbeidsmarkt iedereen kansen biedt, aangezien mensen het meest direct getroffen worden door globalisering via hun werk en positie op de arbeidsmarkt. De sociale dimensie moet in het middelpunt van het debat over globalisering en arbeidsmarkt worden geplaatst om globalisering een positieve kracht voor iedereen te maken.

Globalisering wordt gekarakteriseerd door verminderde handelsbarrières, mobiel kapitaal en arbeid en het snel overbrengen van technologie over de hele wereld. We weten dat globalisering een enorm effect heeft gehad en zal blijven hebben op de Europese arbeidsmarkten. De problemen zijn ernstig: arbeidsplaatsen verdwijnen of verminderen; bedrijven verhuizen naar landen met lagere kosten; ongeschoolde en laaggeschoolde arbeiders worden in het bijzonder bloot gesteld aan veranderingen en concurrentie in de wereld.

Een hoogst geraffineerde arbeidsverdeling

De Europese arbeidsmarkten werden vijftig jaar geleden gecreëerd, gefundeerd op industrialisme, hands-on werk en de nationale staten. Dit is allemaal verdwenen.

Globalisering creëert geleidelijk aan één arena met een hoogst geraffineerde arbeidsverdeling.

Werkende armen zouden geen optie moeten zijn voor Europa

Technologische vooruitgang en handel met lage-lonen-landen zal de vraag verplaatsen van laaggeschoolde arbeid naar geschoolde arbeid met het risico de structurele werkloosheid te vergroten en/of de ongelijkheid in lonen tussen hoog- en laaggeschoolde arbeid te laten toenemen.

Outsourcing is nog een gevolg. Vooruitgang in de communicatie en informatie-technologie heeft het in toenemende mate mogelijk gemaakt om call-centres, boekhouden, auditing, typen en gegevensverwerking, IT-ondersteuning, analyse van röntgenfoto's, technici etc. in lage-lonen-landen te plaatsen, bovenop de productie van traditionele industriële goederen.

In diensten maken nieuwe technologie en internationalisering van de taal het mogelijk om de geografie van productie en de geografie van consumptie van elkaar los te maken, waarbij bedrijven die tot nu toe waren beschermd door barrières van taal en cultuur zich openstellen voor internationale concurrentie. Thuis heeft de productiviteitsgroei vele banen gekost, in het bijzonder in de fabriekssector.

Verder gaan dan 'liberalisering versus bescherming'

Over de hele wereld zijn arbeidsmarkten aan het veranderen. De eisen die aan arbeidsmarkten worden gesteld zijn enorm, in het bijzonder om voor miljarden mensen arbeid te creëren die inkomen genereert. De arbeidsmarkten hebben een groot potentieel om rijkdom te creëren, maar ook het potentieel om ernstige conflicten en crises tussen landen te creëren. De manier waarop wij omgaan met arbeidsmarkten staat in het middelpunt van de wereldwijde ontwikkeling van de toekomst. We hebben heel dringend een wereldwijde arbeidsmarkt strategie nodig, die verder gaat dan de huidige discussie over liberalisering versus bescherming.

Wat Europa nodig heeft is een hoge mate van aanpassingsvermogen, dat een actief sociaal beleid kan helpen ontwikkelen. Sociale onzekerheid en verlaagde uitkeringen zijn geen

goede motivatie voor mensen om van baan te veranderen. Een hoge mate van sociale zekerheid is een belangrijke voorwaarde voor het herstructureren van de arbeidsmarkten en voor het op gang brengen van een nieuwe dynamiek in Europa. Werkende armen zouden geen optie moeten zijn voor Europa om de concurrentie aan te gaan met nieuwe actoren in de wereld. Als Europa begint te concurreren op grond van lonen, dan zouden de Europese lonen zo drastisch moeten worden verlaagd dat dat slechts kan leiden tot politieke onrust.

De strategie zou moeten zijn om het niveau van de lonen te behouden en om meer waarde in de productie te stoppen. De kwalificatie zou moeten worden verbeterd voor banen voor ongeschoolde en laaggeschoolde arbeiders. Dat zou de leidende strategie moeten zijn.

Ole Meldgaard

Lid van de Executive Committee en Employment Task Force van de EAPN

Slechte werkomstandigheden

Voor arbeid in de lage-lonen-landen zijn de arbeidsomstandigheden belangrijk. In veel landen zijn de normen voor arbeidsomstandigheden slecht geformuleerd of zijn niet geïmplementeerd volgens de internationale regels. Verdere wereldwijde concurrentie zou de arbeidsrechten en rechten van vakbonden verder kunnen schenden.

Naar schatting 246 miljoen kinderen zijn betrokken bij kinderarbeid – vaak in zeer gevaarlijk werk. Schattingen voor 2003 hebben laten zien dat bijna 1,4 miljard mensen - of 50% van alle arbeiders in de wereld – beneden de armoedegrens van 2 dollar per dag leven. Het is duidelijk dat er een groot tekort is in de wereld aan fatsoenlijk werk, wat een groot probleem is in de strijd tegen de armoede in de wereld.

De arbeidsmarkten worden nog steeds geteisterd door werkloosheid. Volgens de Internationale Arbeids Dienst (ILO), is de zichtbare werkloosheid in de wereld gedurende de afgelopen decennia toegenomen en was in 2003 ongeveer 188 miljoen. Bovendien bereiken 1 miljard jongeren binnen een paar jaar de werkgerichtige leeftijd en zullen de

arbeidskrachten enorm doen toenemen, niet in de laatste plaats in de ontwikkelingswereld.

O.M.

Goede gezondheid voor diegenen die zich dat kunnen veroorloven?

Als je maar een goede gezondheid hebt, dat is het allerbelangrijkste!” Jammer genoeg is “een goede gezondheid” niet iets dat iedereen heeft; schrijvende ongelijkheden houden zelfs binnen de EU aan, ondanks de gestadige toename van uitgaven voor de gezondheidszorg (zie grafiek). Voormalig Europees Commissaris voor Gezondheid en Consumentenbescherming, David Byrne, nam geen blad voor de mond in zijn “think piece” document voor een toekomstig Europese Gezondheidsstrategie van juli 2004: “Goede gezondheid hangt nog steeds af van waar je leeft, wat je doet, hoeveel je verdient. De armen, de sociaal uitgesloten en minderheden worden in het bijzonder getroffen door een slechte gezondheid.”

Privatisering ondermijnt gezondheids-systemen

Doordat het institutionele, economische, sociale, culturele omstandigheden en het milieu beïnvloedt, verspreidt globalisering een model van vrij ondernemerschap, over alle maatschappelijke sectoren, waaronder gezondheid, dat in toenemende mate wordt beschouwd als een individueel goed. Marktkrachten filteren dan de “kost-effectieve” individuen uit de rest. Dus gaat geprivatiseerde gezondheid naar... diegenen die het zich kunnen veroorloven.

Liberalisering van gezondheidsdiensten kan resulteren in minder uitgaven voor de overheid, terwijl het het risico met zich meebrengt dat universele toegang tot zorg niet langer gegarandeerd blijft, hetzij wegens een gebrek aan objectieve informatie of geld. Als gevolg hiervan, laten mensen die in armoede leven zich wellicht niet behandelen, of kunnen ze aangewezen zijn op eindeloze wachtlijsten binnen wat er over is van de openbare dienstverlening. In het Verenigd Koninkrijk zien we een voorbeeld van deze achteruitgang van de kwaliteit van de zorg voor diegenen die zich niet de hoge kosten kunnen veroorloven van de diensten in de privé-sector.

Elders is het erger!

Maar anderen zijn zelfs nog slechter af! In veel landen die werken onder structurele aanpassingsprogramma's van de Wereld Bank en het Internationale Monetaire Fonds, hebben grote bezuinigingen op de gezondheidszorg geleid tot een toename van ondervoeding, kindersterfte, de verspreiding van AIDS en melaatsheid. De toegang tot medicijnen wordt moeilijk gemaakt door de dodelijke greep van farmaceutische bedrijven op hun patenten, wat een plotselinge stijging in de handel in verlopen medicijnen veroorzaakt...

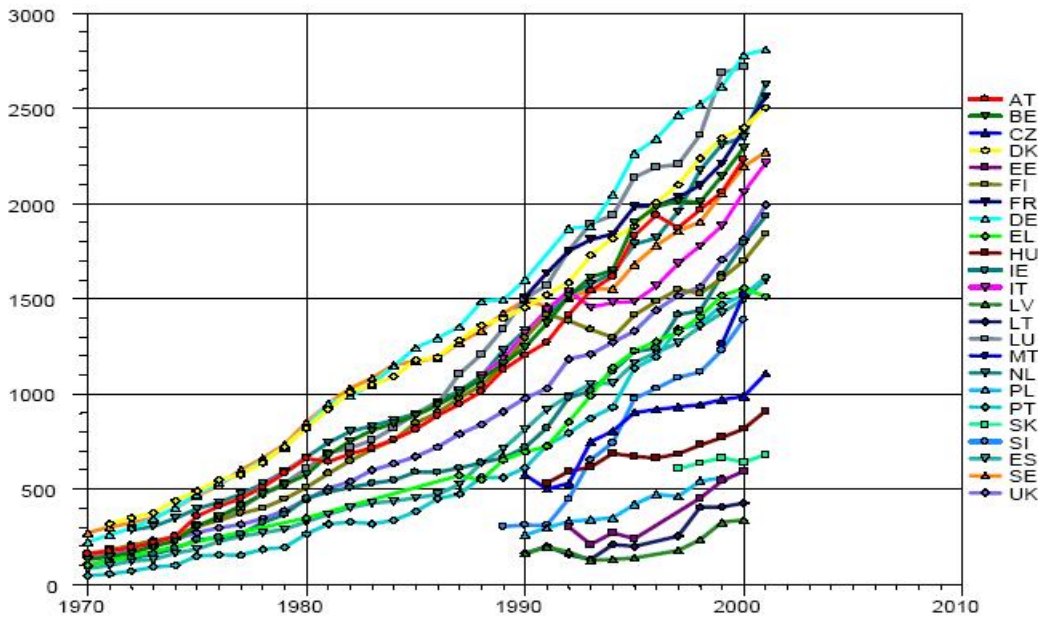
Globalisering veroorzaakt ook migratie door een 'brain drain' naar ontwikkelde landen, zodat anderen tekort hebben aan gekwalificeerde gezondheidswerkers. In veel landen noodzaakt globalisering ook het gezondheids- en veiligheidsniveau op het werk naar een lagere norm. Schattingen van de Internationale Arbeids Organisatie (ILO) brengen het aantal arbeidsongevallen wereldwijd op 250 miljoen per jaar, waarvan 335.000 met dodelijk afloop, terwijl het gebruik van giftige stoffen verantwoordelijk is voor meer dan één miljoen doden. Slechts 5 tot 10% van de arbeiders in ontwikkelingslanden hebben toegang tot adequate gezondheidszorg.

Awareness is beter dan genezen...

Gezondheids-awareness is traditioneel een verantwoordelijkheid van de staat. Maar zoals Commissaris David Byrne aantoonde, is 90% van de Europese “gezondheidssystemen” in feite “ziektesystemen”, waardoor er weinig geld wordt besteed ter bevordering van de gezondheid. De privatisering van de gezondheidszorg maakt het er niet beter op; cynici zouden kunnen zeggen dat aanbieders van gezondheidszorg leven van de ziekte van anderen...

Globalisering zou op dit vlak kunnen helpen, doordat de toename van het gebruik van informatietechnologie de preventieve gezondheidszorg overal zou moeten verbeteren, door de verstreckende en steeds snellere verspreiding van informatie.

Vincent Forest

Totale uitgaven voor de gezondheidszorg in koopkrachtpariteiten (PPP) per persoon. Bron: HFA Database, 2004. PPP rekent prijzen om naar een (nationaal) gemeenschappelijke valuta, om de effecten te elimineren van de differentiaties in koopkracht die tussen landen bestaan. Hierdoor is het mogelijk om uitgaven voor de gezondheidszorg binnen de Lidstaten met elkaar te vergelijken: Duitsland staat bovenaan, Letland onderaan.

Gezond en rijk

Misschien moeten de exponenten van het 'equal return' principe letterlijk worden genomen. Als elke euro die wordt uitgegeven op z'n minst een euro moet opleveren, is het wellicht de moeite waard om te kijken naar de economische voordelen van een gezonde bevolking, in plaats van naar de kosten van de huidige gezondheidssystemen. Het zwaar bezuinigen op overheidsuitgaven is mogelijk geen goede economische berekening.

Deze kosten van "niet-gezond zijn" worden door de Europese Commissie behandeld in een "think piece" document van juli 2004, dat betoogt dat goede gezondheid van essentieel belang is voor economische groei en duurzame ontwikkeling: *"Volgens de WHO (Wereld Gezondheids Organisatie), zal een toename van de levensverwachting bij de geboorte met 10%, het percentage van economische groei met 0,35% per jaar doen stijgen (...) 50% van het differentieel in groei tussen rijke en arme*

landen wordt veroorzaakt door slechte gezondheid en levens-verwachting."

De Commissie benadrukte dat uitgaven voor de gezondheidszorg een lange-termijn investering zijn en een belangrijk aandrijver van economische groei. Europa verliest elk jaar meer dan 500 miljoen werkdagen vanwege aan het werkgerelateerde gezondheidsproblemen.

Meer gedetailleerde informatie over de

Europese gezondheids-strategie:

http://europa.eu.int/comm/health/ph_overview/strategy/health_strategy_en.htm

VN Millennium Doelstellingen - een perspectief vanuit de Noordelijke landen

Tegen 2015 de armoede halveren... De Noordelijke Landen zouden naar deze doestelling moeten toewerken.

In 2000 zijn de wereldleiders het eens geworden over Millennium Ontwikkelings Doelstellingen (MDG's), die stellen dat wereldontwikkeling een holistische aanpak vereist en die erop gericht zijn de extreme armoede en honger tegen 2015 te halveren. Getallen wijzen echter uit dat nog steeds velen er achteraan treuzelen. Op het moment ligt het tempo te laag en het lijkt erop alsof het meer dan een eeuw zal gaan duren voordat veel van de landen de doelstellingen zullen hebben bereikt.

Er zijn echter positieve tekenen. De Noordelijke landen bijvoorbeeld, Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen en Zweden, stimuleren tegenwoordig actief de participatie van de burgermaatschappij in het werken aan het bereiken van de MDG's en samenwerkingsverbanden tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden. En NGO's in de wereld

zijn het eens geworden over een wereldwijde campagne, "Global Call to Action against Poverty" ("Wereldwijde Oproep tot Actie tegen Armoede"), om een rechtvaardige wereld te creëren. Deze campagne, die de witte polsband als symbool heeft genomen, heeft lokale steun in meer dan 90 landen. In Zweden heet de campagne bijvoorbeeld "Roei Armoede Nu Uit" en wordt gesteund door meer dan 45 organisaties.

Fair trade

Eén van de eisen van de Noordelijke Landen zou moeten zijn dat de bijeenkomsten van de Wereld Handels Organisatie (WTO) meer democratisch moeten worden en een andere eis zou moeten zijn dat de subsidies voor export en landbouw, die tot gevolg hebben dat waren beneden de kostprijs worden verkocht, moeten worden afgeschaft. Arme landen zouden het recht moeten mogen behouden om hun eigen productie van voedselvoorraden te beschermen.

Zal het meer dan een eeuw duren voordat de doelstelling wordt gehaald?

Ontwikkelingslanden hebben meer bewegingsruimte nodig om handelsbeleid te kunnen ontwikkelen, die de specifieke ontwikkelingsstrategie van dat land ondersteunt. Het Noordelijke standpunt is ervoor te zorgen dat ontwikkelingslanden grotere toegang krijgen voor hun producten tot de markt in ontwikkelde landen. Als een eerste stap, moeten alle ontwikkelde landen handelen naar hun toezegging om tarief- en quotavrije toegang te geven voor alle producten uit de minst ontwikkelde landen.

De Noordelijke landen hebben ook duidelijk naar voren gebracht dat zij samen willen werken met de ontwikkelingslanden om ervoor te zorgen dat de onderhandelingen voor de wereldhandel slagen en om ontwikkelingslanden de kans te geven om handel te gebruiken als middel om armoede te bestrijden.

Kwijtschelding van schuld

De leiders van de G8 landen zijn onlangs overeengekomen om de schulden kwijt te schelden van 18 ontwikkelingslanden die zwaar in de schulden zaten. Dit was een belangrijke

stap op de weg, maar het lost niet de schuldcrisis op. De Noordelijke landen moeten daarom aandringen op een lange-termijn oplossing van de schuldcrisis. Het moet gezien worden in relatie tot de middelen die een land nodig heeft om de MDG's te bereiken.

Met betrekking tot kwijtschelding van schuld, zouden de Noordelijke landen ook het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Wereld Bank aan moeten sporen om hun vorderingen op armere landen te baseren op de armoedestrategieën en democratische beslissingen van het desbetreffende land. De gedetailleerde controle door de Wereld Bank en het IMF moet stoppen en ontwikkelingshulp moet niet worden gebruikt om de kwijtschelding van schulden te financieren.

Meer en betere ontwikkelingshulp

De Noordelijke landen werken er actief aan ervoor te zorgen dat EU landen en andere OECD landen de VN-doelstelling halen om uiterlijk in 2010 0,7% van het BNP aan ontwikkelingshulp te geven. De kwaliteit van deze hulp moet gegarandeerd zijn door rekening te houden met de behoefte van de armen, rechtvaardigheid, gelijkheid, duurzame ontwikkeling en de afschaffing van vastgestelde ontwikkelingshulp. Zonder de nodige milieu-investeringen is de mogelijkheid om de MDG's te halen beperkt en ontwikkelingshulp moet niet worden gebruikt voor militaire zaken.

De Noordelijke landen zijn tenslotte overeengekomen om hun inspanningen voort te zetten, samen met gelijkgestemde landen, om de harmonisatie te versterken van de ontwikkelingshulpprogramma's in overeenstemming met de eigen prioriteiten van het ontvangende land.

Göran Larsson
Leger des Heils – Lid van de Executive
Committee van de EAPN

Acht ontwikkelingsdoelstellingen

Doelstelling 1: Het uitroeien van extreme armoede en honger

Doelstelling 2: Het bereiken van universeel basisonderwijs

Doelstelling 3: Het bevorderen van gendergelijkheid en de 'empowerment' van vrouwen

- Doelstelling 4: Het terugdringen van kindersterfte
- Doelstelling 5: Het verbeteren van de gezondheid van moeders
- Doelstelling 6: Het bestrijden van HIV/AIDS, malaria en andere ziektes
- Doelstelling 7: Het zorgen voor duurzaamheid van het milieu
- Doelstelling 8: Het ontwikkelen van wereldwijde samenwerking voor ontwikkeling

Deze acht Millennium Ontwikkelings Doelstellingen (MDG's) vormen een blauwdruk waarover 147 staatschefs en regeringen in september 2000 het in de VN Millennium Declaratie eens zijn geworden. Zij onderkennen dat vooruitgang is gebaseerd op duurzame economische groei, die zich moet richten op de armen, met mensenrechten als middelpunt.

De Declaratie roept op om het aantal mensen dat van minder dan een dollar per dag moeten leven tegen het jaar 2015 te halveren. Deze poging houdt ook in het vinden van oplossingen voor honger, ondervoeding en ziekte, het bevorderen van gendergelijkheid en de 'empowerment' van vrouwen, het garanderen van basisscholing voor iedereen en het ondersteunen van duurzame ontwikkeling. Er moet directe steun komen van de rijkere landen, in de vorm van hulp, handel, schuldenverlichting en investeringen om de ontwikkelingslanden te helpen.

Meer info: <http://www.un.org/millenniumgoals/>

NIEUWS UIT ZWEDEN

Sociale situatie in Zweden: beter en slechter...

Vergeleken met de negentiger jaren is de Zweedse economie zeer sterk. Dat geeft een mogelijkheid om een welvaartssysteem te hebben dat universeel en uitgebreid is. In 2004 besteedde Zweden 33% van zijn BNP aan sociale zekerheidsvoorziening. Het welvaartssysteem wordt gezien als robuust en effectief, aangenomen dat de werkloosheidscijfers laag worden gehouden. Hoe meer mensen afhankelijk zijn van het systeem, des te zwakker deze wordt.

Een hervormingsproces is begonnen met het sociale zekerheidssysteem, dat gedurende de financiële crisisjaren in Zweden in de negentiger jaren drastisch achteruit was gegaan, te herstellen en vergroten. Een belemmering in het ontwikkelingsproces is het feit dat de trend ten aanzien van werkgelegenheid ondanks de gestabiliseerde economie minder positief is geweest dan verwacht. Zweden heeft ook te maken met hoge cijfers van langdurig zieken en, gecombineerd met langdurige werkloosheid, ondermijnt dit het basissysteem in zijn geheel.

Steeds meer mensen buiten het welvaartssysteem

Dus, geeft een sterke economie met tegelijkertijd hoge werkloosheidscijfers een tegenstrijdig beeld van de omstandigheden van en oplossingen voor het feit dat steeds meer mensen buiten het welvaartssysteem vallen.

Het veranderen van de regelgeving is één van de manieren die de regering heeft gekozen om de onkosten laag te houden. Er zijn bijvoorbeeld politieke voorstellen geweest om te korten op het compensatiesysteem voor mensen die langdurig werkloos of ziek zijn, wat natuurlijk de meest kwetsbaren raakt.

Een recentelijk verschenen rapport laat zien dat de kloof tussen ouderen en jongeren sinds de negentiger jaren aan het toenemen is. Jonge mensen – in de leeftijd van 20-34 jaar – hebben in velerlei opzichten slechtere omstandigheden dan oudere mensen. Zij hebben problemen met de toegang tot de arbeidsmarkt, of ze hebben tijdelijke banen, ook al zijn ze goed opgeleid. Dit leidt tot schulden uit hun studietijd, minder geld, moeilijkheden met het huren of kopen van een huis en moeilijkheden bij het aangaan van leningen. Zij leiden ook aan ernstige gezondheidsproblemen, in het bijzonder mentale ziektes zoals gevoelens van hopeloosheid of angsten. Dit voorbeeld toont aan dat het amper gaat om individuele problemen, maar meer om een structurele tekortkoming dat als zodanig moet worden behandeld.

Ziekte en werkloosheid worden gezien als tekenen dat mensen lui zijn en niet willen werken.

Een belangrijke factor voor de toekomst is de verandering in de houding die de laatste tijd

wordt waargenomen, waarbij collectieve tekortkomingen in de maatschappij worden gezien als tekortkomingen van het individu. Ziekte en werkloosheid worden gezien als tekenen dat mensen lui zijn en niet willen werken. Een voorbeeld van deze veranderde houding is de implementatie van de zogenaamde "work line" ("Werk Eerst") bij de sociale diensten: mensen moeten werken om hun uitkering te kunnen ontvangen. Een gevolg hiervan is dat het mensen in armoede en sociale uitsluiting houdt, aangezien er binnen dit systeem geen aansluiting is op de reguliere arbeidsmarkt.

De kloof tussen rijk en arm neemt toe

De kloof tussen rijk en arm, tussen jong en oud en tussen de meest kwetsbaren en de meerderheid van de mensen nemen toe. Toenemende problemen omvatten afscheiding, dakloosheid, misbruik van alcohol en drugs en deze krijgen niet voldoende prioriteit, doordat ze het moeten opnemen tegen pogingen om het welvaartssysteem als geheel bij elkaar te houden. Aanvullende maatregelen zijn nodig voor diegenen die tussen de verschillende sociale zekerheidssystemen vallen, of voor geen van deze systemen in aanmerking komen.

De nadruk binnen het Zweedse welzijnsbeleid ligt op het verbeteren van de situatie van de meest kwetsbaren, maar het richt zich niet expliciet op de meest uitgesloten mensen in de maatschappij. De Zweedse situatie als beter en slechter beschrijven houdt in dat zelfs als de financiën beter zijn, dit nog niet automatisch de situatie verbetert voor die velen die op de rand van sociale uitsluiting en armoede leven.

Sonja Wallbom

Zweedse afgevaardigde in de Executive Committee van de EAPN

EAPN Zweden

De EAPN Zweden is in 1998 door ongeveer tien sociale NGO's opgericht. Tegenwoordig zijn er 40 organisaties lid, op nationaal, regionaal en lokaal niveau. EAPN Zweden werkt voornamelijk op de volgende terreinen:

- Informatie en lobbyen
- Participatie in de Sociale Aansluitings Strategie, in samenwerking met andere NGO's.

- Samenwerking met EAPN op Europees niveau..
- *"Europa naar Zweden brengen"*, wat wil zeggen dat mensen in het algemeen en NGO's in het bijzonder de informatie nodig hebben die EAPN kan leveren.

De methodes die tot dusver zijn gebruikt zijn werkgroepen, seminars en conferenties (bijvoorbeeld over de EU constitutie en over armoede en uitsluiting, op 27 oktober 2005), participatie in het zogenaamde "Gebruikers Netwerk" en andere lobby-activiteiten. Het netwerk heeft speciaal aandacht gegeven aan de arbeidsmarkt, werkloosheid, huisvesting en dakloosheid, verslaving en sociale uitsluiting.

De **voornaamste politieke boodschappen** geven uiting aan de noodzaak voor:

Algemeen sociaal beleid, dat alle burgers omvat.

- Actieve sociale diensten, gebouwd op democratie, solidariteit en respect voor individuele behoeften.
- Het recht op scholing en steun bij het vinden van werk.
- Huisvestingsbeleid dat afscheiding en dakloosheid tegengaat en zorgt voor toegang tot goede huisvesting voor iedereen.
- Beter financiële ondersteuning voor NGO's.
- Meer dialoog tussen NGO's en de maatschappij.

Het komende jaar is EAPN Zweden van plan aan het thema van arbeidsmarkt en werkgelegenheid te werken, aangezien in 2006 algemene verkiezingen zijn en dit voor alle politieke partijen een zeer belangrijk onderwerp zal zijn.

"We moeten reageren op alle aanvallen op het welvaartssysteem"

Interview met de Zweedse Minister van Gezondheid en Sociale Zaken, Morgan Johansson.

EAPN: Wat zijn de drie belangrijkste problemen in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting in Zweden? Welke oplossingen stelt u voor?

Morgan Johansson: *We moeten ten eerste werkloosheid bestrijden. Uitsluiting van de arbeidsmarkt is de allerbelangrijkste factor die marginalisering veroorzaakt. Deze kwestie heeft hoge prioriteit voor de Zweedse regering.*

Ten tweede moeten we de economische en sociale kloof verminderen. Wij gaan door met het versterken van het algemene welvaartssysteem. Dit betreft scholing, sociale zekerheid, gezondheidszorg en sociale diensten. Beleid voor gelijkheid creëert niet alleen betere omstandigheden voor het individu, maar het verbetert ook economische groei en stabiliteit. Mogelijkheden om de meest kwetsbaren te helpen zullen toenemen. Dit is van vitaal belang voor de toekomst. We moeten reageren op alle aanvallen op het algemene welvaartssysteem, die erop gericht zijn de normen in het sociale zekerheidssysteem te verlagen.

Ten derde zijn ook het toenemende gebruik van alcohol en drugsmisbruik een probleem. Preventieve maatregelen zijn noodzakelijk. We moeten de rehabilitatie voor alcohol- en drugsverslaafden verbeteren. We moeten ook wereldwijd samenwerken om de aan alcohol- en druggerelateerde misdaad te bestrijden.

Welk commentaar heeft u op de waarde van Nationale Actie Plannen en de Open Method of Coordination?

Deze Nationale Actie Plannen zijn een belangrijk onderdeel van de Lissabon Strategie, die erop gericht is van Europa de meest concurrerende economie ter wereld te maken, die in staat is om voor sociale stabiliteit te zorgen. Welzijn is afhankelijk van economische groei, maar economische groei hangt omgekeerd af van goed ontwikkeld welzijnsbeleid. Veel onderzoek toont aan dat het de Noordelijke landen lukt deze twee perspectieven erg goed te combineren. UNDP heeft de Noordelijke landen gerangschikt onder de 15 landen met de hoogste levensstandaard en de meest gelijke verdeling van rijkdom. Het Wereld Economische Forum rangschikt de Noordelijke landen onder de tien meest concurrerende landen.

Wat zou de rol moeten zijn van gebruikers-/cliëntenorganisaties bij het ontwikkelen van sociaal beleid?

Gebruikers-/cliëntenorganisaties hebben een fundamentele rol doordat ze het perspectief van het individu overbrengen. Elk werk op sociaal gebied moet worden verricht op basis van de kennis en ervaring van de cliënten. We moeten ons verplaatsen vanuit het perspectief van de overheid naar dat van het individu. Om de invloed te versterken van cliëntenorganisaties op de implementatie van het Nationale Actie Plan, heeft de Zweedse regering binnen het Ministerie van Gezondheid en Sociale Zaken een comité opgericht voor sociale ontwikkelingszaken. Dit comité zal dienen als forum zowel voor communicatie, als voor informatie tussen de overheid en vrijwilligers- en cliëntenorganisaties. Ik waardeer de kwaliteit die deze vorm van samenwerking geeft. Het comité heeft bijvoorbeeld seminars georganiseerd over thema's zoals dakloosheid en omstandigheden voor mensen met problemen door drugsverslaving en psychische stoornissen.

Zowel EU beslissingen als internationale beslissingen raken in toenemende mate ons leven. Om een Europa van de burgers te maken, moeten NGO's daadwerkelijke mogelijkheden hebben om de Europese ontwikkeling te beïnvloeden. Hoe wordt dit mogelijk?

In Zweden hebben we een traditie van volksbewegingen. NGO's zijn een essentieel middel. Ik ben ervan overtuigd dat het onmogelijk is om progressief sociaal beleid uit te werken zonder de stem en invloed van de cliënten. We hebben verschillende vormen van dialoog nodig tussen organisaties en overheden, op lokaal, nationaal en internationaal niveau. De Zweedse regering biedt ook financiële ondersteuning aan NGO's.

Interview: Gunvi Haggren

Netwerk Nieuws heeft tot doel aan te zetten tot debat over specifieke thema's. De meningen die hierin naar voren worden gebracht, worden niet per definitie onderschreven door de EAPN. Als u naar aanleiding van deze publicatie wilt reageren, kunt u een e-mail sturen naar het volgende adres: team@eapn.skynet.be

Editor: Fintan Farrell

Verantwoordelijk voor publicatie: Vincent Forest

EAPN, rue du Congrès, 37-41 (Box 2) – B-1000 Brussels

Tel. +32 2 230 44 55 – Fax: +32 2 230 97 33 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.org

Ondersteund door de Europese Commissie